

ספרות עברית וכללית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון: רומאן ונובלה

פרק שני: דרמה

פרק שלישי: סיפור קצר

פרק רביעי: שירה (שירת ימי הביניים, שיר שלא נלמד, שירת ביאליק, שירת נתן אלתרמן)

הפרק הראשון (רומאן ונובלה – 32 נקודות) הוא חובה.

משלושת הפרקים השני, השלישי והרביעי יש לבחור בשני פרקים, ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק – 34 נקודות).

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת יצירות

ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת לענות עליה.

(2) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.

לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

(3) אין להדגים באמצעות אותה היצירה בכמה תשובות.

(4) שים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתוב טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – רומאן ונובלה

שים לב: פרק זה הוא חובה.

ענה על אחת מן השאלות 1-3 (32 נקודות).

שים לב: על שאלות 1-2 אפשר לענות גם על פי הרומאן "1984" מאת ג'ורג' אורוול.

1. תאר מערכת יחסים בין שתי דמויות ברומאן או בנובלה שלמדת. בתשובתך תוכל לכתוב על ההיבטים האלה:
 - המקרב והמפריד בין הדמויות
 - המכשולים העומדים בדרכן של הדמויות
 - תלות או אי-תלות של הדמויות זו בזו
 2. מניעים נפשיים ושיקולים חברתיים, כלכליים ופוליטיים משפיעים על ההתנהגות של דמויות ביצירות ספרות רבות. הסבר והדגם מה הם המניעים ומה הם השיקולים המשפיעים על ההתנהגות של דמות מרכזית ברומאן או בנובלה שלמדת.
- 1984 / ג'ורג' אורוול**
3. ברומאן זה מתואר ניסיון להיאבק במשטר טוטליטרי באמצעות אהבה. הסבר והדגם קביעה זו.

פרק שני – דרמה

אם בחרת בפרק זה, ענה על אחת מן השאלות 4-9 (34 נקודות).

4. טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך", "טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

הטרגדיה מגוללת את סיפור נפילתו של הגיבור הטרגי.

- א. תאר את תהליך הנפילה של הגיבור בטרגדיה שלמדת, והסבר מה גרם לה. (22 נקודות)
- ב. לדעתך, מה אפשר ללמוד מסיפורו של הגיבור הטרגי על חיי האדם? הסבר והדגם את דבריך. (12 נקודות)

5. אנטיגונה / סופוקלס

א. הצג את הקונפליקט המרכזי בטרגדיה "אנטיגונה". לדעתך, האם יש מנצח ומנוצח בקונפליקט זה? נמק את דבריך. (22 נקודות)

ב. לדעתך, האם הקונפליקט שכתבת עליו בסעיף א רלוונטי גם לימינו? נמק והדגם את דבריך. (12 נקודות)

אדיפוס המלך / סופוקלס

6. בטרגדיה אדיפוס המלך יש יסודות המאפיינים ספרי בלשים (חקירה, ליקוט רמזים, רצון לחשוף את הפושע ולפענח תעלומה, סיום מפתיע).

כיצד יסודות אלה באים לידי ביטוי בטרגדיה זו? הסבר את תרומתם לבניית משמעות הטרגדיה.

טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

7. תאר שתי נקודות מפנה בטרגדיה של שקספיר שלמדת. כתוב מדוע לדעתך הן נקודות מפנה, והסבר את תרומתן להנעת העלילה ולאפיון הדמויות.

מחזה מודרני

8. תאר דמות של אישה במחזה המודרני שלמדת, והסבר מה אפשר ללמוד על דמות זו ועל החברה הסובבת אותה מן הקשרים שלה עם גברים במחזה.

9. א. כיצד מוסכמות חברתיות וערכים באים לידי ביטוי במחזה המודרני שלמדת? הסבר והדגם את דבריך. (22 נקודות)

ב. מהי לדעתך העמדה של מחבר המחזה בנוגע למוסכמות החברתיות ולערכים שכתבת עליהם בסעיף א? האם אתה מסכים עם עמדה זו? נמק והדגם את דבריך. (12 נקודות)

פרק שלישי – סיפור קצר

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מן השאלות 10-12 (לכל שאלה – 17 נקודות).
אין להדגים באמצעות אותה היצירה בכמה תשובות.

שים לב: על שאלות 10-11 אין לענות על פי הסיפור "חלום בדמי כבוד" מאת גרמאו מנגיסטו.

10. לרבים מן הפרטים המוזכרים בסיפור קצר יש משמעות סמלית מלבד המשמעות הגלויה שלהם. הצג מסיפור קצר שלמדת שני פרטים שיש להם משמעות סמלית, והסבר את תרומתם לאפיון הדמויות ולבניית משמעות הסיפור.

11. דמויות בסיפורים קצרים רבים נתונות במצוקה.

א. ממה נובעת המצוקה של הדמות המרכזית בסיפור קצר שלמדת? האם המצוקה נובעת מן האופי שלה, מן החברה הסובבת אותה, מנסיבות החיים שלה, או שמא היא נובעת משילוב של גורמים אלה? הסבר והדגם את דבריך. (11 נקודות)

ב. האם הדמות שכתבת עליה בסעיף א נחלצת מן המצוקה שלה? הסבר והדגם את דבריך. (6 נקודות)

12. **חלום בדמי כבוד** / גרמאו מנגיסטו

לפניך משפט הסיום בסיפור "חלום בדמי כבוד". קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

טובה שבעתיים התפכחות מאשליה מאשר חלום אוטופי.

הסבר כיצד משפט זה מתקשר לסיפור כולו. הדגם את דבריך.

פרק רביעי — שירה

(שירת ימי הביניים, שיר שלא נלמד, שירת ביאליק, שירת נתן אלתרמן)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מן השאלות 13-23:
 על שאלה אחת משירת ימי הביניים או שיר שלא נלמד (שאלות 13-16)
 ועל שאלה אחת משירת ביאליק או משירת נתן אלתרמן (שאלות 17-23)
 (לכל שאלה — 17 נקודות).

ענה על אחת מן השאלות 13-16.שירת ימי הביניים13. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.לְבִי בְּמִזְרַח / יהודה הלוי

לְבִי בְּמִזְרַח וְאֲנֹכִי בְּסוֹף מְעַרְב - / אֵיךְ אֶטְעֶמָה אֶת אֲשֶׁר אֶכֶּל וְאֵיךְ יַעֲרֵב?
 אֵיכָה אֲשַׁלֵּם נְדָרֵי וְאֶסְרִי, בְּעוֹד / צִיּוֹן בְּחֶבֶל אָדוֹם וְאֲנִי בְּכַבֵּל עַרְב?
 יִקַּל בְּעֵינַי עֹזֵב כֹּל טוֹב סִפְרָד, כְּמוֹ / יִקַּר בְּעֵינַי רְאוֹת עִפְרוֹת דְּבִיר נַחְרָב!

- א. על פי שיר זה, מהי המשאלה של המשורר, מה הם המכשולים המקשים עליו להגשים את המשאלה, ומהי התגובה שלו לנוכח מכשולים אלה? הסבר והדגם את דבריך. (11 נקודות)
- ב. בחר בשתיים מדרכי העיצוב בשיר, והסבר את תרומתן לבניית הרעיון המרכזי בשיר. (6 נקודות)

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

יפה נוף / יהודה הלוי

יפה נוף, מְשׁוֹשׁ תִּבְל, קָרְיָה לְמִלְךָ רַב, / לָךְ נִכְסְפָה נִפְשִׁי מִפְּאַתִּי מֵעָרְב!
הַמּוֹן רַחֲמֵי נִכְמַר כִּי אֲזַכְּרָה קִדְם, / כְּבוֹדְךָ אֲשֶׁר גָּלָה וְגוֹדְךָ אֲשֶׁר חָרַב.
וּמִי יִתְנַנֵּי עַל כְּנָפֵי נְשָׁרִים, עַד / אַרְוָה בְּדַמְעָתִי עֶפְרָךְ וְיִתְעָרְב!
דְּרִשְׁתִּיךָ, וְאִם מְלַכְךָ אֵין בְּךָ וְאִם בְּמִקּוֹם / צָרִי גִלְעָדָךְ – נָחַשׁ שָׁרְף וְגַם עָקַרְב.
הֲלֹא אַתְּ אֲבַנִּיךָ אַחוּגָן וְאַשְׁקָם / וְטַעַם רִגְבִּיךָ לְפִי מִדְּבַשׁ יַעֲרַב!

- א. על פי שיר זה, מהי המשאלה של המשורר, מה הם המכשולים המקשים עליו להגשים את המשאלה, ומהי התגובה שלו לנוכח מכשולים אלה? הסבר והדגם את דבריך. (11 נקודות)
- ב. בחר בשתיים מדרכי העיצוב בשיר, והסבר את תרומתן לבניית הרעיון המרכזי בשיר. (6 נקודות)

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

הבא מבול / יהודה הלוי

הַבָּא מִבּוּל וְשֵׁם תִּבְל חֲרָבָה? / וְאֵין לְרֵאוֹת פְּנֵי אֶרֶץ חֲרָבָה,
וְאֵין אָדָם וְאֵין חַיָּה וְאֵין עוֹף – / הֶסֶף הַכֹּל וְשָׁכְבוּ מֵעֲצָבָה?
וּבְרֵאוֹת הַר וְשׁוּחָה לִי מְנוּחָה, / וְאֶרֶץ הָעֲרָבָה לִי עֲרָבָה.
וְאַשְׁגִּיחַ לְכָל עֶבֶר – וְאֵין כָּל, / אֲכַל מַיִם וְשָׁמַיִם וְתַבָּה,
וְלוֹיִתָן בְּהַרְתִּיחוּ מְצוּלָה, / וְאַחֲשַׁב כִּי תַהוֹם יִחֲשַׁב לְשִׁיבָה.
וְלֵב הַיָּם יִכְחַשׁ בְּאַנְיָה, / כְּאֵלוֹ הִיא בְּיַד הַיָּם גְּנָבָה!
וְיָם יִזְעַף – וְנִפְשִׁי תַעֲלֹז, כִּי / אֲלִי מִקִּדְשׁ אֱלֹהֶיךָ קָרְבָה.

- א. על פי שיר זה, מהי המשאלה של המשורר, מה הם המכשולים המקשים עליו להגשים את המשאלה, ומהי התגובה שלו לנוכח מכשולים אלה? הסבר והדגם את דבריך. (11 נקודות)
- ב. בחר בשתיים מדרכי העיצוב בשיר, והסבר את תרומתן לבניית הרעיון המרכזי בשיר. (6 נקודות)

שיר שלא נלמד

16. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א- ב שאחריו.

מחוץ לעונות / שיח'ה חליווה*

תרגום מערבית: שיח'ה חליווה

בְּחֶרֶף נִהְגָה אֲמִי לְהִנִּיחַ דָּלִי בְּפֶתַח הַצְּרִיף שְׁלֵנוּ. בְּבִקֹּר הַיְתָה רוֹחֶצֶת אֶת פְּנֵי וְאוֹמְרָת: מִי הַגֶּשֶׁם
טוֹבִים לְעוֹר פְּנִיךָ.

בְּמִיץ הַיְתָה מְסִתְנַנֶּנֶת וְאוֹסְפֶת אֶת לְבָנֵי אֲשֶׁר תְּלִיתִי עַל חֶבֶל הַכְּבִיסָה וְאוֹמְרָת:

אֵיזוֹ בּוֹשָׁה! עוֹבְרִים וְשׁוֹבִים רוֹאִים אֶת לְבִנֶיךָ!

אֵינְ עוֹבְרִים וְאֵינְ שׁוֹבִים רַק עֹדֵר צֶאֱן וְרוֹעָה עוֹר.

בְּאֶבֶב הַיְתִיתִי נוֹשֵׂאת אֶת קוֹלִי בְּשִׁירָה וְהִיא הַיְתָה נוֹזֶפֶת בִּי: דֵּי עִם הַשְּׁגָעוֹן שְׁלֶךְ.

וְאֵנִי רוֹדֶפֶת שְׁגָעוֹן וְצֹדֵק. מֵאֲזֵ הַתְּאֵהָבֶתִי בְּשִׁירָה.

בְּסֶתֶן לֹא הָיָה דְבָר מְעִנֵּן.

בֵּין הָעוֹנוֹת נִהְגָה לֹמֵר: צְרִיף לְכָרוֹת אֶת הַכְּנָפִים שְׁצוֹמְחוֹת לִילְדָה,

וְ-אֵל תְּשַׁבְּרִי אֶת עֵין אַחִיךָ לֵיד חֲבִירֶךָ (פְּלוֹמֵר: אֵל תְּבִישִׁי אוֹתוֹ).

מְחוּץ לְעוֹנוֹת לְמַדְתִּי לְעוֹף.

א. תאר את היחס של האם כלפי בתה, כפי שהוא בא לידי ביטוי בשיר כולו. (11 נקודות)

ב. הסבר את התרומה של השורה האחרונה בשיר לבניית משמעותו. (6 נקודות)

* שיח'ה חליווה — משוררת, סופרת ואשת חינוך. זוכת פרס "אלמולתקא" לסיפור הקצר, 2019.

מספריה: ההזמנה C345, מחוץ לעונות למדתי לעוף.

השיר התפרסם בכתב העת המקוון "המוסך", בתאריך 28/12/2017.

ענה על אחת מן השאלות 17-23.

שירת ביאליק

17. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

הכניסיני תחת כנפך / חיים נחמן ביאליק

- בית 1
הכניסיני תחת כנפך,
והיי לי אם ואחות,
ויהי חיקך מקלט ראשי,
קורתפלותי הנדחות.
- בית 2
ובעת רחמים, ביר השמשות,
שחי ואגל לך סוד יסורי:
אומרים, יש בעולם נעורים -
היכן נעורי?
- בית 3
ועוד רז אהד לך אתודה:
נפשי נשרפה בלהבה;
אומרים, אהבה יש בעולם -
מהזאת אהבה?
- בית 4
הפוככים רמו אותי,
היה חלום - אף גם הוא עבר;
עתה אין לי כלום בעולם -
אין לי דבר.
- בית 5
הכניסיני תחת כנפך,
והיי לי אם ואחות,
ויהי חיקך מקלט ראשי,
קורתפלותי הנדחות.

הנאמר בבית הראשון ובשתי השורות הראשונות בבית השני בשיר מעורר בקורא ציפייה שבהמשך השיר ישמיע המשורר וידוי אהבה באוזני הנמענת.

האם ציפיה זו מתממשת בהמשך השיר? הסבר והדגם את דבריך.

צפרת / חיים נחמן ביאליק

<p>4 בית</p> <p>וְהִנֵּה נִקְלָעָה צַפֶּרֶת כְּפָרַח בְּקִצָּה שֶׁעַר מַחְלַפְתֶּךָ הַמְּפֹזָה עַל־הַמַּחְגָּרֶת, וְכַמוֹ רִמְזָה לִי: בְּחוּר, קוֹם שְׂקֵה־לָּהּ, וְדַמָּה אֵלַי הַצַּפֶּרֶת! אוּלָּם אַתְּ – הַהֲרֹגְשֵׁת בְּצַפֶּרֶת וְבִי? הַהֲרֹגְשֵׁת, כִּי גַם־נִפְשֵׁי גְתוּנָה בְּשׁוּבִי, וּמְפַרְפֶּרֶת וּתְלוּאָה, וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּמַחְלַפְתֶּךָ הַקְּלוּעָה?</p>	<p>1 בית</p> <p>כָּל־הָעוֹלָם טוֹבֵעַ בְּאוֹר וּבְשִׁיר, אוֹצְרוֹת חַיִּים לֹא־שְׁעָרְתִּים מִסָּבִיב מִתְרַחֲשִׁים, וּבְמִשְׁעַל הַנִּמְתָּח בֵּין יַעַר וְנִיר שְׁגִינּוּ הוֹלְכִים וּמַחֲשִׂים. אֲנִי הוֹלְכִים וְהוֹלְכִים, לְשִׁבְלֵנוּ אֵין קֶץ, אֶפְפוּנוּ שְׂבָלִים, כְּתָרוֹנוּ צַפְרוֹת, וּבַחֲנִיתוֹת שְׁלִזְהָב יִפְגַּעְנוּ כָּל־עַץ וּבְצִיָּאֵלֵי צַמְרוֹת.</p>
<p>5 בית</p> <p>וּבְעֵינַיִךְ שׁוֹב אֶצִּיץ וְאַבְקֵשׁ שָׁם תְּשׁוּבָה – וּכְבַתְחֻלָּה הֵן צְנוּעוֹת, שְׁתֵּי יוֹגֵי הַחֹן; מֵה־לִּי צְנִיעוֹת עֵינַיִךְ – וּמַחְלַפְתֶּךָ מְשׁוּבָה, הִיא אוֹמֶרֶת לִי: הֵן! מִהְרִי, מִהְרִי, אַחוּתִי, גְּבוּאָה הַיַּעֲרָה, תַּחַת חֶפֶת אֲשֶׁרִיו לָךְ כָּל־נִפְשֵׁי אֶפִיקָה, וְאַתְּ־כָּל־אַהֲבָתִי הַתְּלוּיָה בְּשַׁעֲרָה נְמִית שְׁגִינּוּ בְּנִשְׁיָקָה.</p>	<p>2 בית</p> <p>הַדְּמוּת כְּרוֹב אִם עֵב קָלָה בְּרוּם עוֹלָם רְפָרְפָה? אָךְ גַּם־הִיא חִישׁ הַפְּלִיגָה לְמַדִּינַת הַיָּם – וְאַתְּ־הַרְהוּרִי הַטְּהוֹר כְּמוֹהַ וָרֶם נִשְׂאָה עִמָּה לְנִצָּח עַל־כְּתֻפָּה. וְשׁוֹב זֶהר רְקִיעַ, וְשׁוֹב תַּכְלֵת בְּלִי־סוֹף, אַתְּ הוֹלֶכֶת בְּרֹאשׁ וְאַנִּי כְּרוּךְ אַחֲרֶיךָ, וּבְקִמּוֹתָיו הַמְּלֹאוֹת הַשְּׁתַרְעֵה הַנּוֹף, וְהַכֹּל בְּהִיר בּוֹ כְּמוֹ בְּעֵינַיִךְ.</p>
<p>3 בית</p> <p>רְגַע אָחַד לִי נִדְמָה: בְּיַעַר הַלָּז, הַמְּאַפִּיל וּמְשִׁיב צְנָתוֹ עָלֵינוּ, גְּנוּז מְטֻמוֹן מִסְתָּרִים, הַמְּשַׁמֵּר מְאֹד וּמַעוֹלָם לְשִׁגְנוֹ – פְּתֹאֵם רְחִפָּה הַקְּמָה – וּמִפָּה אֱלִי־פָּה עֵבֶר רְטֹט קַרְנִים עַל־פְּנֵי הָאוֹקְיָנוֹס. הוּ, מִי הַשְּׁלִיג עָלֵינוּ – וּבְשִׁפְעַת כְּזָה, חֵיל צַפְרוֹת לְכַנּוֹת?</p>	

תאר את הופעותיה של הציפורת בשיר, והסבר את תפקידה בעיצוב החוויה של המשורר.

19. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרי.

עם דמדומי החמה / חיים נחמן ביאליק

<p>בית 4 הם האיים הרחוקים, העולמות הגבהים זו בחלומות ראינום; שעשוננו לגרים תחת פלי השמים, וחיינו – לגיהנם.</p>	<p>בית 1 עם דמדומי החמה אל החלון נאגשי ועלי התרפקי, לפתי היטב צוארי, שימי ראשך על ראשי – וכה עמי תדבקי.</p>
<p>בית 5 המה איי הזהב זו צמאנו אליהם כאל ארץ מולדת; שכל כוכבי הליל רמזו לנו עליהם באור קרן רועדת.</p>	<p>בית 2 ומחשקים ודבקים, אל הזהר הנורא דומם נשא עינינו; ושלחנו לחפשי על פני ימי האורה כל ההורי לבנו.</p>
<p>בית 6 ועליהם נשאנו בלירע ועמית כשני פרחים בציה; כשני אבדים המבקשים אבדה עולמית על פני ארץ נכריה.</p>	<p>בית 3 והתנשאו למרום ביעף שוקק כיונים, ובמרחק יפליגו, יאבדו; ועל פני רכסי ארגמן, אייזהר אדמונים, ביעף דומם ירדו.</p>

אילו רגשות באים לידי ביטוי בשתי השורות המסיימות את השיר, ומה גורם לאוהבים להרגיש רגשות אלה?
הסבר והדגם את דבריך.

שירת נתן אלתרמן

20. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

ירח / נתן אלתרמן

גַם לְמִרְאָה נוֹשֵׁן יֵשׁ רִגַע שֶׁל הֶלְדָּת.
שָׁמַיִם בְּלִי צְפוּר
זָרִים וּמְבַצְרִים.
בְּלִילָה הַסְּהוּר מוֹל חִלּוּןָה עוֹמְדָת
עִיר טְבוּלָה בְּכִי הַצְּרָצְרִים.

וּבְרִאוֹתָהּ כִּי דָרְךָ עוֹד צוֹפָה אֶל הַלָּךְ
וְהִירַח
עַל כִּידוֹן הַבְּרוּשׁ
אֲתָה אוֹמֵר – אֵלֵי, הַעוֹד יִשְׁנֵם כָּל אֱלֹהִים?
הַעוֹד מְתַר בְּלַחֵשׁ בְּשִׁלּוּמָם לְדָרֵשׁ?

מֵאַגְמִיָּהֶם הַמַּיִם נְבִטִים אֵלֵינוּ.
שׁוֹקֵט הָעֵץ
בְּאֶדָם עִגְלִים.
לְעַד לֹא תַעֲקֹר מִמּוֹנֵי, אֱלֹהֵינוּ,
תּוֹנֵת צַעֲצוּעֵיךָ הַגְּדוֹלִים.

שמייים, עיר, דרך, ירח, ברוש, מים, עץ – מה מיוחד בדרך שבה המשורר מתבונן בשלושה מן הפרטים האלה?
הסבר והדגם את דבריך.

21. לפניך שיר ללא שם מאת נתן אלתרמן הפותח במילים "עוד אבוא אל ספך".
קרא את השיר וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

בית 1 עוד אבוא אל ספך בשפתים כבות.
עוד אצניח אליך ידים.
עוד אמר לך את כל המלים הטובות,
שישנו,
שישנו עדיו.

בית 2 כי ביתך העני כה חשך לעת ליל
ועצוב בו ודאי לאין סוף.
וחיי שפרעו בלי הגיע אליך,
הסגרו לחוצות ולתף.

בית 3 אך פתאם את נוגעת כיד מבהיקה.
את פולחת כזכר נשכח.
הדממה שבלב, בין דפיקה לדפיקה,
הדממה הזאת
היא שלך.

א. בבית השני בשיר המשורר כותב "[...] בלי הגיע אליך".

על פי הבית הראשון ועל פי הבית השני בשיר, הסבר והדגם כיצד הקושי להגיע לאהובה מעוצב בשיר.
(10 נקודות)

ב. האם לדעתך בבית השלישי האוהבים מתאחדים? הסבר והדגם את דבריך. (7 נקודות)

ליל קיץ / נתן אלתרמן

דומיה בְּמִרְחָבִים שׁוֹרְקֵת.
 בְּהֶקֶס הַסִּכּוּן בְּעֵין הַחֲתוּלִים.
 לִילָה. כְּמֵה לִילָה! בְּשָׁמַיִם שְׁקֵט.
 כּוֹכָבִים בְּחֲתוּלִים.

זְמַן רָחֵב, רָחֵב. הַלֵּב צֹלֵצֵל אֶלְפִים.
 טל, כְּמוֹ פְּגִישָׁה, אֶת הָרִיסִים הַצְּעִיף.
 בְּמִגְלֵב זֶהָב פָּנָס מְפִיל אֶפֶסִים
 עֲבָדִים שְׁחָרִים לְרָחֵב הַרְצִיף.

רוּחַ קִיץ שְׁטָה. עֲמוּמָה. רוֹגֵשֶׁת.
 עַל כְּתָפֵי גְנִים שְׁפֹתֶיהָ נִשְׁפָּכֹת.
 רֵעַ יְרֻקָּמ. תְּסִיסֵת אֹרוֹת וְחֶשֶׁד.
 רְתִיחַת מְטֻמוֹן בְּקֶצֶף הַשְּׁחָר.

וְהַרְחֵק לַגְּבֵה, בְּנִהִימָה מְרֻעָבֵת,
 עִיר אֲשֶׁר עֵינֶיהָ זֶהָב מְצָפוֹת,
 מְתַאֲדָה בְּזַעַם, בְּתִמְרוֹת הָאֶבֶן,
 שֶׁל הַמְּגֻדִלִים וְהַכְּפוֹת.

בשיר זה יש תיאורים של יופי, עליצות וצבעוניות וגם תיאורים של זדון, ניצול וכיעור.
 הסבר והדגם כיצד השילוב בין תיאורים אלה בשיר תורם לבניית משמעותו.

23. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרי.

שיר משמר / נתן אלתרמן

<p>על פני הרחוב, אשר הדליק את הצללים, עכשו חשרות הצפרים אינן עפות, אבל בחרף מקולן בין העלים כל השדרות בעיר צונחות כמטרפות. עכשו שותקות הן, כי צפור אין בין עליהם. החשך בא, מואר חשמל ונחלים.</p>	4	<p>שמרי נפשך, כחך שמרי, שמרי נפשך, שמרי חייך, בינתך, שמרי חייך, מקיר גופל, מגג גדלק, מצל חשך, מאבו קלע, מסכיו, מצפרנים. שמרי נפשך מן השורף, מן החותך, מן הסמוך כמו עפר וכמו שמים, מן הדומם, מן המחכה והמושך והממית כמיבאר ואשכירים. נפשך שמרי ובינתך, שעראשך, עורף שמרי, שמרי נפשך, שמרי חייך.</p>	1
<p>החשך בא, מואר חשמל של אותיות. מואר שלטים של אותיות ושל מלים. מאחורי מוטות ברזל וקביעות נושם הים, גדול וזר כבית-חולים. החשך בא, מואר חשמל ואותיות. החשך בא, מואר מלים ונחלים.</p>	5	<p>העיר חשכה. אין איש יודע מה זה עם. אין עם יודע מה זה איש ומה אשה. אך בחוצות, אך בחוצות בערב חם, בערב חם השט כצחק וכלחישתה, רצים על שתים השמים והים והשקיעה שנופרדה מן העולם והדגלים והשפה החדשה האנשים והנשים, יינם, לחמם.</p>	2
<p>שמרי נפשך העיפה, שמרי נפשך, שמרי חייך, בינתך, שמרי חייך, שער ראשך, עורף שמרי, שמרי יפיך, שמרי לבך הטוב, אמציהו בידיך.</p>	6	<p>זה ערב קיץ לכאורה, זה לכאורה רק ערב קיץ טוב, ידוע וישן, שבא לחסד ולרחמים, לא למורא ולא לרחש חשדות ודבר אשם, שבא עם ריח תבשילים ועם מנוחה אשר תאיר עד אם ננוח ונישן. רק ערב קיץ חם וטוב הוא לכאורה, רק ערב קיץ חם שבא לא למורא.</p>	3
<p>הנה הרוח יד שולחת וכלי רחש פתאם חלון לאט נפתח בחשכה. אמרי מדוע את צוחקת כמו פחד, אמרי מדוע את קופאת כמו שמחה? אמרי מדוע העולם כה זר עדין ואש ומים מביטים בו מכל צד? אמרי מדוע בו מפרפרים חייך כמו צפור מבהלה בתוף פריד? אמרי מדוע את מעוף ורעד רב כמו צפור בחדר בחפשה אשנב?</p>	7		

(שים לב: המשך השיר והשאלה בעמוד הבא.)

בית 10
 שְׁמְרֵי נִפְשֶׁךָ, לִבֶּךָ שְׁמְרֵי, שְׁמְרֵי נִפְשֶׁךָ,
 שְׁמְרֵי חַיֶּיךָ, בִּינְתֶךָ, שְׁמְרֵי חַיֶּיךָ,
 אֹלֵי הָאֲשֶׁר בְּךָ שׁוֹכֵן וְהוּא דְבָשֶׁךָ,
 דְּבָשֶׁךָ הָחֵם כְּדָמִי לִבֶּךָ וְדַמְעוֹתֶיךָ,
 דְּבָשֶׁךָ הָחֵם וְהַכֶּבֶד וְהַחֶשֶׁךְ--
 הָעֵרֵב בָּא. יָפֵה מִמֶּנּוּ אֵין בִּינְתִים.
 הָעֵרֵב בָּא. הוּא כָּבֵד הַחֲלִיף אֶת הַשְּׂמִים.

בית 8
 הַגִּידִי לָמָּה וְאֵל מִי בְּלִי קוֹל בּוֹכָה אַתָּה?
 אֲמַרִי מִנֵּין לָךְ, פְּתִיחַ מֵאֲמִינָה,
 שֶׁחַיִּים נּוֹצְרוּ לֹא לְלַמְּדֵנוּ דַעַת,
 כִּי אִם נּוֹצְרוּ כְּדֵי לְטַל אֶת הַבִּינָה?
 אֲמַרִי, כִּיצַד? מַדּוּעַ? מִי אָמַר לָךְ זֹאת?
 אֲמַרִי, מִנֵּין? מִי גָלָה לָךְ אֶת הַסּוּד?

בית 11
 שְׁמְרֵי נִפְשֶׁךָ, הֲלֹא טוֹבוֹת צוֹפֵן הָעֵרֵב
 וְרַק עוֹד אֵין לְדַעַת בְּיַד מִי וְאֵיךְ.
 הֲלֹא הָרוּחַ, שְׁאִינָנָה מְדַבֶּרֶת,
 לֹא לְחֹנֵם רְכוּת נּוֹגַעַת בְּכַתְּפֶךָ.
 בְּאוֹר יָרַח וְחֶשֶׁמֶל הָעִיר מוֹאֲרֶת.
 שְׁמְרֵי חַיֶּיךָ, בִּינְתֶךָ, שְׁמְרֵי נִפְשֶׁךָ.

בית 9
 הַסְּכָנוֹת רַבּוֹת וּמִסְפָּרָן מְאֹד
 וְהֵן רוֹבְצוֹת אֹלֵי בְּמַעְגָּל אוֹרֵב
 אֵךְ לֹא אוֹתֵן, אֵךְ לֹא אוֹתֵן אֶת יְרָאָה,
 רַק אֶת נִפְשֶׁךָ הַמְּאֵהָבָה וְהַמְּלָאָה,
 הַמְּתַחַלְחֶלֶת לְקוֹל צַעַד מִתְקַרֵּב,
 אוֹתָהּ יְרָאתָ, אֶת הָרֶפֶה, אֶת הַשִּׁיָּה,
 אֶת הָרָעָה, אֶת הָרוֹחֶצֶת בְּדָמֵי לֵב.

כיצד המאיים והמנחם באים לידי ביטוי בשיר?

הסבר את הקשר ביניהם ובין דברי המשורר לבתו: "שמרי נפשך".

בהצלחה!